

Notitie integraal sociaal domein: Beleid in uitvoering

ik loop over het plein
mijn hart loopt over
wil stilstaan, bestaan
en met elke stap langs mensen, benen, verhalen, stenen
bestanddelen van het plein
besteel je me een beetje van het gevoel alleen te zijn
ik besta, ik besta, ik besta door jou

de dag breekt aan en gezichten open
ik groet zonder woorden een lach tegemoet
de klokken klinken bestand tegen de tijd
passen jagen dromen na, bestrijden de spijt
de stemmen van mensen bestormen de straat
gemompel, de klompen van toen
nu de zon steeds lager staat
ik knik naar populieren, ze wuiven fluisterend terug
de vrouwentongen die alles zagen, popelend, een bries in de rug
geklater van water, ik vang een paar druppels en een gehaaste blik
en met elke stap over het plein besteel je me een beetje
van het gevoel alleen te zijn
ik besta, ik besta, ik besta door jou

tegen de achtergrond van jaren en namen
van levens gekend
beginnen verhalen, bestemming onbekend
fabrieken van ooit, gedachten van nu
ranke bomen, hoge dromen, altijd veel wind
en met elke stap over het plein besteel je me een beetje
van het gevoel alleen te zijn
ik besta, ik besta, ik besta door jou

en morgen loop ik hier weer
hoor de stappen, de mensen, het leven
geluiden gonzend, niet bestemd voor mij
ik pluk en houd ze voor heel even
want met elke stap over het plein besteel je me een beetje
van het gevoel alleen te zijn
ik besta, ik besta, ik besta door jou

Merel Morre, 2015

Dit gedicht is in opdracht van de gemeente Best geschreven en is te vinden in de watergoten van het in 2015 vernieuwde plein voor het gemeentehuis.

Inleiding

Voor veel inwoners is het goed toeven in Best: mooie wijken, goede voorzieningen en een bruisend verenigingsleven. Kortom: een plek om je thuis te voelen. Jezelf thuis voelen is een belangrijke voorwaarde om gezond te zijn en jezelf te kunnen ontwikkelen. Het gaat om zaken als veiligheid en geborgenheid.

Maar we weten dat dit niet voor iedereen op gaat. Er zijn kinderen die onveilig opgroeien, die gepest worden op school. Er zijn jongeren die niet mee kunnen komen zonder extra begeleiding. Er zijn volwassenen en ouderen die er alleen voor staan en de weg niet altijd kunnen vinden in onze ingewikkelde samenleving.

Met de decentralisaties kregen gemeenten mogelijkheden om ondersteuning te bieden, maar ook om de samenleving te stimuleren elkaar te ondersteunen, te zorgen dat mensen zich thuis voelen. Daar heb je als mens anderen voor nodig: een veilige buurt, een veilige school, ondernemers die hun verantwoordelijkheid nemen, etc.

Als lokale samenleving hebben we de verantwoordelijkheid om te zorgen dat iedereen mee kan doen. Als gemeente ondersteunen we de samenleving hierin en zorgen we voor aanvullende voorzieningen. In deze notitie beschrijven we hoe de gemeente Best dat in de komende jaren aan gaat pakken. Dit is geen nieuw beleid of groot nieuws, maar we gaan wel doorpakken.

Bestaand beleid verlengen

De directe aanleiding voor deze notitie is dat de termijn van een aantal beleidsdocumenten afloopt, zoals het beleidsplan jeugd, het beleidsplan Best@work en het minimabeleid. In de afgelopen jaren heeft de gemeente Best een aantal beleidsdocumenten vastgesteld die richting geven aan de vormgeving van het sociaal domein, de dienstverlening van de gemeente aan en samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties. De beleidsdoelen en uitgangspunten van deze nota's zijn nog prima bruikbaar. Daarom is het voorstel om de tijd en energie de komende tijd vooral in te zetten op het uitvoeren van de nota's: de ondersteuning van inwoners, organisaties en ondernemers om de verantwoordelijkheid gezamenlijk op te pakken.

Tijd voor transformatie en integraal werken

Binnen het sociaal domein worden de termen transitie en transformatie vaak gebruikt. Met transitie bedoelen we de implementatie van de wetten: het opstellen van beleidsplannen, verordeningen, procedures, inkoop, etc. Met de term transformatie [1]bedoelen we de inhoudelijke vernieuwing en cultuurverandering: het bereiken van de beoogde inhoudelijke effecten van de stelselwijziging. De ondersteuning weer terugbrengen naar de menselijke maat, waarbij inwoners onderling, scholen, verenigingen, instellingen en ondernemers verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en de (lokale) samenleving.

De transitiefase is binnen de gemeente Best afgerond en de transformatie is gestart. We doen al veel in de uitvoering, maar het is zaak om dit meer en anders te richten. Met alle betrokken instellingen, partners en vrijwilligers gaan we hier samen vorm aan geven. Als gemeente laten we meer los en dagen we partijen uit om zaken zelf op te pakken. En dat kost tijd. Door de termijnen van de bestaande beleidsdocumenten te verlengen ontstaat er tijd om dit te doen en kunnen we werken aan een integratie van het sociaal domein.

De gemeente staat er klaar voor en ook de organisaties. De voorzieningen in Best zijn goed op orde en de organisaties staan open voor samenwerking.

[1]Om de transformatie binnen het sociaal domein te realiseren heeft de raad in 2015 acht overkoepelende doelstellingen centraal gesteld. Deze zijn opgenomen in bijlage 2.

Doel notitie

- Duidelijk maken dat de doorontwikkeling van het sociaal domein een gedeelde verantwoordelijkheid is van gemeente én gemeenschap.
- Verlengen en integreren van het bestaande beleid, zodat er ruimte ontstaat voor deze doorontwikkeling.
- Op deze manier brengen we het beleid in uitvoering.

Kaders

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Best een aantal documenten vastgesteld die sturing geven aan de ontwikkeling van het sociaal domein en de dienstverlening van de gemeente aan en samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties. De doelen en uitgangspunten zijn nog actueel. Binnen het kader van deze notitie noemen we de belangrijkste onderdelen.

Uitgangspunten

Samenvattend zijn hieronder de belangrijkste uitgangspunten uit de verschillende beleidsdocumenten binnen het sociaal domein weergegeven. Een volledig overzicht is weergegeven in bijlage 1:

- De eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van inwoners staan voorop (in levensonderhoud, opvoeding en ondersteuning)
- **Inclusiviteit**: algemeen waar het kan, speciaal waar nodig
- **Participatie en wederkerigheid**: het is gewoon om voor elkaar te zorgen en wat terug te doen voor de samenleving
- **Werken vanuit de basis**:
 - Vindplaats gericht
 - Professionals in basisvoorzieningen worden ondersteund
 - Toegang tot ondersteuning en zorg is snel en eenduidig georganiseerd
- Er is samenhang tussen de verschillende voorzieningen en samenwerking tussen organisaties
- Door preventie en **vroe signalering** wordt erger voorkomen
- De doelstellingen in het sociale domein met minder middelen bereiken. De zorg blijft toegankelijk voor iedereen die dat nodig heeft.
- **Integraal beleid**: het beleid, de uitvoering en de **gegevensuitvraag** worden geïntegreerd. Dit betekent dat middelen en informatie binnen de uitvoering van het sociaal domein (waar nodig) worden gedeeld.

Beleidsakkoord 2018-2022

De volgende passages uit het beleidsakkoord geven verder richting aan het werken binnen het sociaal domein in de komende jaren:

- . Voor de komende periode ligt de nadruk op de uitvoering. Dat vergt daadkracht, creativiteit en een goed ingerichte en werkende ambtelijke organisatie. De inbreng van onze inwoners, ondernemers, organisaties en overige partners, is hierbij onmisbaar.
- . De echte transformatie zit in een transformatie van gemeente, organisaties én de samenleving. We willen in Best een samenleving waar alle mensen gewoon mee kunnen doen in de straat, in het dorp en op het werk. Daarnaast wordt recht gedaan aan het zelf oplossend vermogen van mensen en collectieven. Maar als er zorg en ondersteuning nodig is, dan is dit integraal en maatwerk. Dat betekent: kwalitatief goed, zo veel mogelijk generalistisch, laagdrempelig, zo dicht mogelijk bij huis en in de gewone levenssfeer passend wat mensen nodig hebben.
- . We weten dat de door de Rijksoverheid toegewezen middelen ontoereikend zijn. Hierdoor staan de betaalbaarheid en toegankelijkheid van de zorg onder druk. Om het tekort terug te dringen is besloten tot een pakket van (beheers)maatregelen.
- . Samenwerking en werkwijze professionals: er moet de komende periode extra aandacht zijn voor de onderlinge samenwerking en de werkwijze van de professionals. De raad heeft hiervoor een aantal aandachtspunten geformuleerd die met de professionals moeten worden besproken en wil hierover terugkoppeling in de monitor sociaal domein:
 - . Experimenteren met de werkwijze van professionals in de uitvoering van Bestwijzer.
 - . Omdenken in het handelen moet mogelijk worden gemaakt, denk hierbij aan tijdig op-, maar ook afschalen van de hulp.
 - . Kostenbewustzijn bij de professionals.
 - . Vertrouwen in professionals en de inschatting die zij maken en wat dit betekent voor de verantwoording en informatie richting gemeente.
 - . Regels en procedures beperken, niet leidend maken.
 - . Een pilot voor een nieuwe manier van werken is mogelijk en wenselijk.
 - .

Wat willen we bereiken

Uit bovenstaande kaders en uitgangspunten zijn de volgende doelen geformuleerd, met de achterliggende vraag waar we over 4 jaar willen staan.

1. **Inclusieve samenleving**
Het begrip 'inclusieve samenleving' is, over 4 jaar, bij een meerderheid van de organisaties en ondernemers bekend (meer dan 50%), en zij staan open om inwoners (met een beperking) zoveel mogelijk deel te laten nemen aan reguliere activiteiten en banen.
2. **Versterken basisstructuur**
 - . De basisstructuur^[1] (en het grote netwerk van verenigingen en vrijwilligers daarachter) is op elkaar afgestemd en kan de meeste hulp- en ondersteuningsvragen zelf oplossen.
 - . Preventie wordt gericht ingezet in situaties waar dit effectief is.
 - . Zorgwekkende signalen worden vroegtijdig en zo licht mogelijk opgepakt. We werken hierbij vindplaats gericht. Het is duidelijk waar signalen kunnen worden neergelegd.
 - . Inwoners, organisaties en ondernemers in het netwerk nemen verantwoordelijkheid voor de eigen rol en voor de gemeenschap, onder het motto 'It takes a village...^[2]'
3. **Afgestemde toegang**
 - . Het voorliggende veld en de toegang op de geïndiceerde^[3] zorg zijn op elkaar afgestemd. Hierbij is bijzondere aandacht voor inwoners die de weg moeilijk vinden, door een beperking of moeite met de Nederlandse taal.
 - . De dienstverlening tussen de jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, participatie^[4], schuldhulpverlening en het ondersteuningsteam Best (OTB) is op elkaar afgestemd. Onderdeel hiervan is de afweging om de dienstverlening van Bestwijzer en de gemeente te integreren.
4. **Verlaging van de kosten**
Het aantal uitstaande individuele voorzieningen en het aantal uitkeringen liggen onder het landelijk gemiddelde.
5. **Integraal sociaal domein**
In beleid, uitvoering en financiën is er sprake van een integraal sociaal domein.

[1]Binnen de basisstructuur vallen alle organisaties en hulpverleners waarvoor geen indicatie of doorverwijzing nodig is.

[2]Dit is een verwijzing naar het bekende Afrikaanse gezegde 'Is takes a village to raise a child'. Hier wordt het breder bedoeld, in de zin dat de gemeenschap als geheel naar elkaar om kijkt.

[3]Onder dit begrip worden alle trajecten bedoeld waar een beschikking van de gemeente nodig is, in de jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en re-integratie.

[4]Het begrip participatie kan op twee manieren worden gebruikt. Ten eerste, het deelnemen aan de arbeidsmarkt. Ten tweede, deelnemen aan maatschappelijke activiteiten, zoals vrijwilligerswerk. In deze notitie vallen beide zaken onder het begrip participatie.

Wat gaan we concreet doen?

De genoemde doelen worden verder uitgewerkt in meer concrete acties. Hierbij is het wel belangrijk om de nieuwe aanpak in gedachten te houden. We willen meer verantwoordelijkheid in de samenleving leggen. Daarom is het essentieel om organisaties, ondernemers en inwoners te betrekken bij de concrete uitwerking van deze doelen. Dit zorgt voor betrokkenheid en draagvlak. Als uitwerking van deze notitie wordt samen met de netwerkpartners een gezamenlijke agenda opgesteld voor de komende jaren. De acties die de gemeente op gaat pakken zijn hieronder uitgewerkt.

1. Inclusieve samenleving

- . We zetten een communicatiecampagne op om de bewustwording over dit onderwerp op gang te brengen.
- . In verordeningen en subsidiebeleid wordt opgenomen dat verenigingen en instellingen dat alle inwoners, zoveel mogelijk, mee kunnen doen.
- . Via netwerkcontacten wordt dit onderwerp bespreekbaar gemaakt.

2. Versterken basisstructuur / 3. Afgestemde toegang

Onderstaande acties zijn een uitwerking om doelstellingen 2 en 3 te bereiken

- . Samen met de netwerkpartners maken we onze visie op transformatie n regie concreet. We doen dit in de vorm van terugkerende werkvormen over de volgende onderwerpen:
 - . Onderlinge samenwerking en werkwijze van de professionals (actie uit bestuursakkoord).
 - . Duidelijkheid krijgen over gehanteerde begrippen, zoals eigen kracht, wederkerigheid en (gezamenlijke) verantwoordelijkheid, en hoe dit te vertalen naar de dagelijkse praktijk.
 - . Formulieren van een gezamenlijke opdracht.
- . We geven medewerkers en professionals vrijheid van handelen, zodat er ruimte komt voor vernieuwing en maatwerk. De regels staan hierbij niet centraal, maar een oplossing voor de inwoner die logisch, billijk en redelijk is.
- . We werken (letterlijk) meer 'buiten' en investeren meer in netwerken:
 - . Om de bekendheid te vergroten wat er allemaal al is in Best.
 - . Om duidelijk te maken waarvoor mensen terecht kunnen en wat men (op tijd) zelf kan doen. Hierbij is bijzondere aandacht voor inwoners die de weg moeilijk vinden, door een beperking of moeite met de Nederlandse taal.
 - . Om signalen op te halen over wat er speelt in de gemeenschap.

4. Verlaging van de kosten

- . Samen met de netwerkpartners worden voorliggende voorzieningen georganiseerd, die zorgen voor een verlaging van het aantal uitstaande individuele voorzieningen en het aantal uitkeringen.
- . Er worden een aantal algemene voorzieningen ontwikkeld die de druk op de individuele voorzieningen verlagen.
- . We onderhouden en versterken waar nodig de regionale samenwerking. Ook via deze samenwerking willen we komen tot voorzieningen die betaalbaar blijven.

5. Integraal

- . Er wordt een integrale verordening sociaal domein opgesteld. Deze biedt meer ruimte voor gedeelde verantwoordelijkheid en oplossingen die logisch, billijk en redelijk zijn.

- . We gaan integraal werken in beleid, uitvoering en middelen. Dit betekent dat we middelen en informatie binnen de uitvoering van het sociaal domein delen. Dit gaat in de praktijk leiden tot andere oplossingen.
- . We gaan meer verbindingen leggen tussen de verschillende beleidsterreinen, om zo het integraal werken te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn:
 - De tegenprestatie in het kader van de uitkering combineren met versterking van het vrijwilligerswerk en de mantelzorgondersteuning.
 - De rol van de voorschoolse voorzieningen en het onderwijs in relatie tot de preventie jeugdzorg versterken.
 - Verbetering van de overgang van 18-/ 18+.
 - De ondersteuning van statushouders wordt integraal opgepakt.

1.

Vervolg

- . Met deze notitie geven we de richting van de doorontwikkeling van het sociaal domein voor de komende collegeperiode aan.
- . Als uitwerking van deze notitie wordt samen met de netwerkpartners een gezamenlijke agenda opgesteld voor de komende jaren.
- . Jaarlijks is er de gelegenheid om, via de gebruikelijke planning- en control documenten, doelen bij te stellen.
- . De gemeenteraad wordt door middel van raadsinformatiebijeenkomsten geïnformeerd over de voortgang van de uitwerking van deze beleidsnotitie.

Bijlage 1 Overzicht uitgangspunten

Visienota ondersteuning en participatie (2015)

- Terugtrekende rijksoverheid
- Vastgestelde gemeentebegroting
- Eigen verantwoordelijkheid (ook financieel)
- Inclusiviteit
- Voor wat hoort wat
- Er is een sluitend aanbod

De visienota is verder uitwerkt in de nota's voor de participatiewet, de jeugdwet en de wet maatschappelijke ondersteuning.

Best@work:

- Inwoners kunnen zelfstandig in hun levensonderhoud voorzien
 - Iedereen – die in staat is te werken – werk naar zijn of haar mogelijkheden, bij voorkeur bij een reguliere werkgever;
 - Inwoners zijn verantwoordelijk voor het (op eigen kracht) vinden van werk;
 - Inwoners die niet op eigen kracht werk kunnen vinden en / of kunnen werken worden passend ondersteund;
 - Iedereen – die in staat is een startkwalificatie te behalen – beschikt over een startkwalificatie.
- Inwoners doen mee aan de samenleving
 - De toegang tot ondersteuning en zorg is laagdrempelig en integraal;
 - Inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren in de samenleving worden passend ondersteund;
 - De maatschappelijke participatie van inwoners wordt gestimuleerd.
- Inwoners doen iets terug voor de samenleving
 - Uitkeringsgerechtigden verrichten maatschappelijke nuttige taken als tegenprestatie voor de ontvangen inkomensondersteuning

Kadernotitie "Zorg voor jeugd":

- Ouders zijn en blijven verantwoordelijk voor de ontwikkeling en ontplooiing van hun kinderen
- Professionals in de directe omgeving van jeugdigen en gezinnen moeten ondersteund worden in het vinden van oplossingen dichtbij en deze bij lichte problematiek ook zelf kunnen bieden
- Hulp en ondersteuning moeten zoveel mogelijk 'vindplaatsgericht' worden ingezet, zoals zorg in en om de school
- De bereikbaarheid en inzet van (specialistische) jeugdhulp zijn voor jeugdigen en ouders zo snel en eenduidig mogelijk
- Alle hulp aan jeugdigen en hun opvoeders wordt in samenhang met andere voorzieningen geboden
- Jeugdigen in Best hebben het recht om op te groeien in veiligheid

Beleid maatschappelijke ondersteuning en zorg:

- Eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht voorop (zelfstandig in levensonderhoud voorzien, opvoeding, samen zorgen, wederkerigheid).
- Het ondersteunen van inwoners is maatwerk.
- Inwoners hebben zelf de regie over hun leven.
- Door preventie wordt erger voorkomen.
- Algemeen waar dat kan, specifiek waar nodig
- Inwoners die graag willen participeren, maar dit niet kunnen op eigen kracht, financieel of anderszins, hebben recht op steun bij het regelen of mogelijk maken van de participatie.

Visie Dienstverlening Best - Graag en op maat (2016):

- Visie van gemeente, Bestwijzers en partners
- Mensen staan centraal
- Gezamenlijke toegang
- Netwerkpartners zijn rechtstreeks benaderbaar
- Leidende principes:
 - Betrouwbaar
 - Duidelijk
 - Eenvoud
 - Variatie (maatwerk, kanalen)

Andere relevante uitgangspunten:

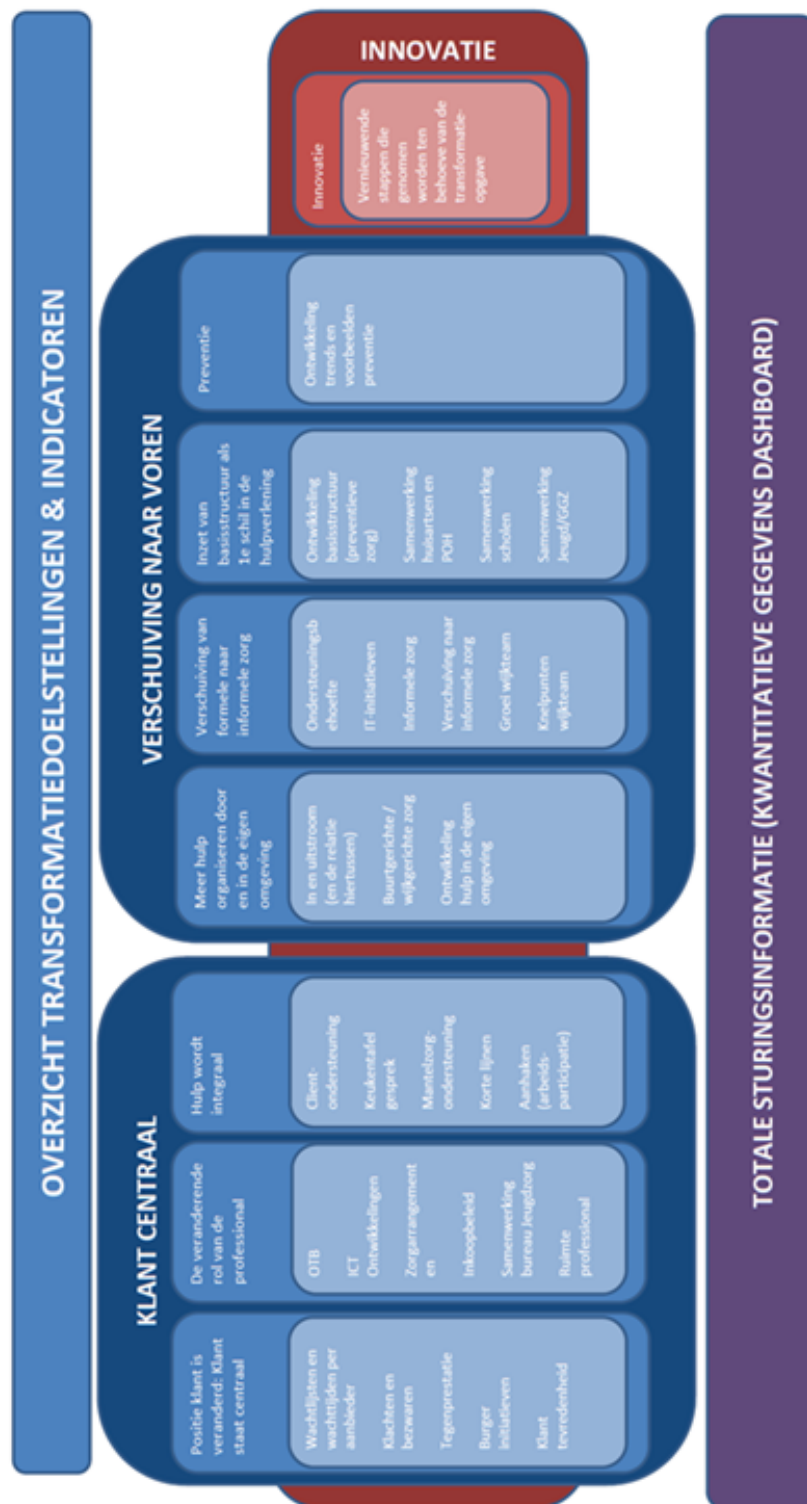
- De zorg blijft toegankelijk voor iedereen die dat nodig heeft. Wel maatregelen nemen om het financiële tekort te verminderen (beleidsakkoord).
- Het beleid, de uitvoering en de gegevens uitvraag is waar nodig en waar mogelijk geïntegreerd (en daarom is het delen van informatie nodig, in het kader van de AVG).

Bijlage 2 Overzicht transformatiedoelstellingen

Om de transformatie binnen het sociaal domein te realiseren heeft de raad in 2015 de volgende acht overkoepelende doelstellingen centraal gesteld voor de transformatie⁸:

1. Positie klant is veranderd: klant staat centraal
2. Meer hulp organiseren door en in de eigen omgeving
3. Verschuiving van formele naar informele zorg
4. Inzet van de basisstructuur als 1e schil in de hulpverlening
5. De veranderende rol van de professional:
 - minder verantwoordelijkheid overnemen van cliënten en meer ondersteunend naar en beroepen op hun eigen mogelijkheden en die van hun omgeving/mantelzorgers;
 - meer ruimte voor het nemen van eigen beslissingen en leveren maatwerk.
6. Hulp wordt meer integraal, vanuit de gedachte 'Eén gezin, één plan'
7. Innovatie
8. Preventie

Zie verder bijgevoegd schema. |

Gemeenteraad Best
Namens deze,
Hans Ubachs & Maaïke Mesdag-Blom
burgemeester & griffier